

Baltijas Semkopis.

Makšā:

Par gadu 2 r., par $\frac{1}{2}$ gadu 1 r. 10 l., par 3 mehn.
60 l.; ar pēcītīgāchānu: a) par pastu: 2 r. 60 l.,
1 r. 40 l., 90 l.; b) Jelgawā: par gadu 2 r. 30 l.
Makšā 5 kap. l. par rindinu.

Sludinajumi

Apstellechana:

Jelgawā: „Balt. Semtop.“ redakcija, Katolu eelā № 2
(sehtā); Rīgā: Leela Kaleju-eelā № 4, pēc Kapteina l.
un Luhawa un Buscha l. t. grahmatu-bodes; Zitur:
Pee mahzitajeem, skolotajeem, pag. wezaleem, skrih-
wezem ic. un wijsas grahmatu-bodes.

Nº 51.

Jelgawā, pēctdeenā, 24. dezemberi.

1876.

Rahdītājs. Lauksaimnieziba: Lopu bariba un peena rascha. — Rahds wahrs par beslaizigu gomu-atneschanos. — Par Igaunī ūmokopibās-beedribahm. — Wahrpas. — Wispahriga dala: Skaras aktrums. — Dāschadas siās: No eelschsemehm, No ahrsemehm. — Sludinajumi.

Lauksaimnieziba.

Lopu bariba un peena rascha.

Gewehrodami to, ka pee salas baribas gowis ar weenu dod wairak peena, ne ka pee ūausas baribas, ta leelāka dala ūmokopju eeskata ūku baribu par atpāfigaku preefch lopa, ne ka ūausu baribu. Kaut gan nau jašchaubahs, ka ta leelāka dala ūmokopju lopus ar ūku baribu bareodami, wairak peena dabu, tad tomehr eemeslis pee tam nau tas, ka sala bariba buhtu dabai atpāfigaka, bet ir pehz Dr. Lehmanns peerahdičanas (Zeitschrift d. l. Vereins in Baiern ic. Januar 1876, pag. 2. Bericht über die Thätigkeit d. l. Centralversuchsstation für Baiern von Dr. Lehmann) weenigi tas, ka lopi top ar ūausu baribu it ihpaſchi seemā nepiſnigi baroti.

Starpibas eemeslis, kahda pee peena redsama, kad lopus baro ar ūku un atkal, kad tos baro ar ūausu baribu, ir tas, ka pee lopu barofchanas ar ūku baribu lopi pa leelakai dākai dabu wairak ūagremojamu olas baltuma weelu. Gows, kas ūver 1000 mahzinas un kurai ūku baribu ween dod, apehd par deenu zaur zaurehm nemot, kad uhdēa ne-eerehkina, 26 mahzinas ūausu weelu, kuras ir,

	Ūagremojamu olas balt. weelu	Ūagremojamu oglu-gidrati	
15 mahz. rudsu ūalmu	0,105	5,066 mahz.	12,85 mahz.
3 " ūlawu	0,033	1,076 "	2,57 "
6 " ūlawu ūeena	0,324	2,598 "	5,14 "
20 " ūahzenu	0,220	1,869 "	2,40 "
1 " ūapschu ūauschu	0,240	0,354 "	0,85 "
0,5 " rudsu ūliju	0,054	0,229 "	0,43 "

	Ūagremojamu olas balt. weelu	Ūagremojamu oglu-gidrati	Ūagremojamu pavism ūausu weelu
15 mahz. rudsu ūalmu	0,105	5,066 mahz.	12,85 mahz.
3 " ūlawu	0,033	1,076 "	2,57 "
6 " ūlawu ūeena	0,324	2,598 "	5,14 "
20 " ūahzenu	0,220	1,869 "	2,40 "
1 " ūapschu ūauschu	0,240	0,354 "	0,85 "
0,5 " rudsu ūliju	0,054	0,229 "	0,43 "

Ūopā 0,976 mahz. 11,192 mahz. 24,24 mahz.

Tā tad atneschanahs starp olas baltuma (protein) weelahm un oglugidrateem bija = 1 : 11,4, t. i. uš 1 mahz. olas baltuma weelu bija bariba 11,4 mahz. oglugidrati. No tādas baribas gan bija gowis pee-ehduſčas, bet ne ūis kreetni pa-ehduſčas, un tapehz ari gowis bija ūeefas un peena mas. Bet gowis ūahka ūabotees un dauds wairak peena dot, kad tāht ūahka dot par puši ūasak ūalmu, bet to weetā 2 $\frac{1}{2}$ mahz. ūliju, 1 $\frac{1}{2}$ mahz. ūapschu ūauschu un 4 mahz. ūupju miltu. Tagad gowis dabuja 2,035 mahz. olas baltuma weelu un 13,013 mahz. oglugidrati, t. i. nu bija atneschanahs starp pirmajahm un otrajahm weelahm = 1 : 6,3.

Peħdigī Dr. Lehmanns ūisrahda uš to, ka dauds laukaimneku domajot, ka tif ūelna bariba tikai no ūarōjameem ūopeem ūajadīga. Tomehr starp ūarōjameem ūopeem un ūoti ūeenejam ūowim ūefot ne kahdas starpibas, jo olas baltuma weelas un ūauki, ko ūopi ūaur baribu dabujot pahrwehrschootes ūee ūarōjameem ūopeem ūatā un ūauki, ūee ūeena ūopeem turpretim ūeena. Tā tad baribas ūajadība ūee ūeeneem un ūtreem ūopeem tāhda pati un tapehz buhtu ūeels ūolis

Dr. Lehmanns nu ūimeljejis dāschadas baribas ar ūueahm lopus mehds baroti, un atradis, ka ūausas bariba (tai ūasa, kahda ūopam par deenu no ūatras baribas ūop dota) bijis tikai 0,8—1,4 mahz. ūagremojamu olas baltuma weelu, tas ūtaſiſtu ūaur ūueahm 1,1 mahz., ūamehr turpretim, ka mehs ūugščā ūedsam, ar ūku baribu ūops dabu ūe deenas 2,5 m. ūagremojamu olas baltuma weela.

Zaur to tad ari ūaprotama starpiba ūee ūeena ūaschas, ūee ūaslas un ūee ūausas baribas. Ūakā bariba gows atrod preefch ūeena ūa-

Iopu-kopschanā us preefchu, ja schahdu starpibu pee galas un peena Iopu barofchanas pa wišam atmestu jeb ihuižinatu, kuru wehl til beeschi daudj ſaimneegibas fastop. Tapat ir iſplatitas tahs nekahrtigas domas, ka peena lopeem wajagot buht leeſem. Peena lopi ir tikai tad leeſi, tad teen nedod til daudj atpaſigas baribas, zif teen preefch meeſas uſtureſchanas un peena raschoſchanas wajadſetu. Ne weens ſaimneeks nepanahks no peena lopeem ta labuma, kahdu tas waretu panahkt jeb kahds ir panahkams, tad tas nebaroš peena lopus tapat, ka nobaro-
jamos lopus.

Kahds wahrds par beslaizigu gowu-atneschanos.

"Balt. Semjopja" 45 num. lahd̄s korespondents iš Saukas apga-
gala īno, ka ari pee wineem ta kaitē beeschi eewehtrojama, ka gowis
bes laika atnešočchahs. Schi kaitē apgruhtina moderneezibas, kurās
labus lopus labi mehđi turet, un winas zehloni jau ilgakus gabus
zenchahs ispehtit.

Par zehloni beslaizigai (par dauds agrai) gowu atneschanai eeskata beeschi sliktu seenu un salmus, kuri zausr peeturedamu leetu dabu hapelet. Ta pat tura rupju apecschanoš ar loopeem, kā ari ganischau apšarmojusčā sahle (salnā) un ūfaluščas beeschu- un kahpostu-lapas par beslaizigas atneschanas eemeſlu. Nau ari ne mas leedsams, ta daschai beslaizigai atneschanai schihs nekahrtibas par zehloni.

Gewehrojumi peerahda, ka beslaiziga atneschanahs noteek wišwairak
otrā grusnejuma gadā, famehr tur pretim pee wezakahn gorim ūhi
nekahtiba retak atgadahs.

Preefesch pabeigta zetorta gada gan gowi newar par pilnigi if-
augus̄chu eefstatit. Ar $2\frac{1}{4}$ jeb $2\frac{1}{2}$ gadu tele pirmo reisi atnefahs.
Dauds faimneezibas tihko pehz tam, fa wezaklaš gowis 9tobra eefah-
kumā, teles tur pretim no dezembra jeb janwara ſahlot atnestos.
Tapehz ari gowis un teles no 1. janwara mehd̄s butds aplaist un top
ahtri gruhſnejas. Nu gan zenfchahs, fa gowis 8 lihds 10 nedeklaš
preefesch atnefchanahs dabutu ſauzumā ſtahwet, bet ta ween pee jau-
nahm telehm neveteek, un proti tapehz, fa:

- 1) daba wehl pagehr, ka teles meeſa pilnigi attihſtitos,
  - 2) teli ſlauz, kamehr ween tik wehl kahda pile peena atlež un
  - 3) mahtes meeſa buhdamais tefſch ari ja-ufſtura.

Kamehr pehdejais wehl mass un tikai fahdus 5 mehneschus wezs, tamehr wehl eet labi, bet til lihds ka telsch pret pehdejo galu mahtes meeša saht ahtrak augt un wairak pagehret, tad saprotams, ka auglim zaur nepilnigu barošchanu ja-eet bojā un jaunajai gowei bes laika ja-atnesahs, ja gows netop jau pee laika aislaista (flaušchanu beigta).

Tapehž ſchis padoms buhtu eewehrojams:

Pehz atneshanahs slauz gowis un it ihpaschi teles 2 lihds 3 mehnescchi un aplaid tikai tad atkal bukös. Ar 6. gruhñejuma mehnesci aislaid un neslauz wairs gowis. Tad beslaiziga atneshanahs tik beeschi nenotits. Pee tahdas faimneekoschanas peena nezik masak nedabusi, jo zaur to, ka gowi ilgaku laiku aislaitu turefi, ta wairak atkopsees, taps trekuaka un dos nahkamä gadä wairak peena.

Dashdi dod padomu, Iai gowim dod schint sinâ dselsswirtrioli, zaur kuru asius wairotos; tomehr ismehginajumi israhdijuschees bes felmes.

J. Semits

Par Igamu semkopibas-beedribahm.

Bik is „Eesti Postimees“ un „Eesti Pöllumees“ redsams, tad Igaunija eet ar semkopibas=beedribahm tä pat, kā ar dascheem ziteem lautiskeem zenteeneem rascheni us preelschu. Zern, ka „Baltijas Semkopja“ zeen. lastajeem nebuhs preti, kad teem schoreis vaher Igaunu semkopju=beedribu darbeem un fapulzehm is abeent mineteem Igaunu laikraksteem garakas finas pasneedsu, jo pehz manahm domahm no tahm dauds las ari preelsch mums deretu.

Igaunieem, zik sinams, ir tagad tschetras semkopibas-beedribas, un wihas Widsemes daka (Pehrnowas, Wilandes, Tehrypatas un Berowas aprinkos), no kureahm ta eewehrojamala ir Pehrnowas aprinka beedriba, kurai kreetnis semkopis un Igaunu tautas wihrs C. R. Jakobsona k. ir par preefschneeku. Tagad uisjihmesim sche ihsumä schihs beedribas sapulzes darbus no 22. februara sch. g.

Minetā deenā schi beedriba ſapulzejahs Wez-Wenderes jaunā pagasta-namā, pee kuras lahdī 200 nebeedri dalibu nehma. Preefſch-neeks Jakobsona f. apſweizinaja wiſſpirms beedribu un ihpaſchi weesu ar ihſu runu, kura tas peerahdija, ka fatram zilvetam un fatrai tautai us preefſchu zenshotees, jaturahs pee ta, kas labs un derigs, lai ſlikumi un truhkumi arweenu wairak paſauſe iſnihktu. Pee tam fatram eſot jarauga paſcham ſewi pahrlabot un tad jalalihdī ſawu tautu us preefſchu west. Schee zenteeni ſew un ſawai kantai par godu un labumu eſot daschadi. Zeli eſot daschadi un daudſ, bet ne fatram weenlihdī paſihſtami. Tad runatajs norahdija, ka weens no ſcheem zekeem ari eſot Behrnawas Igaunu ſemkopibas-beedriba, kura pa preefſchu ſaweeem lozelkeem, tad weſelam ſemkopju ſtahwoeklam un beidſot wiſai Igaunu tautai par labu dibinata. Wiſch iſſazija, ka wiſch par ſchihs beedribas zenteeneem, kurus fatris beedris pats jan ſinot, eſot tikai tadehſt runajis, ka ſchodeen eſot daudſ weesu hanahkuſchi, kuri warbuht ne-eſot lihdi ſpehjuſchi ar beedribas-darbeem tuwali eepaſihtees. Wiſch pateizahs weefeam par laipnigu apmelleſchanu un iſteiza to zeribu, ka no ſchihs deenas buhſhot no teem daschs labs beedribā eeftahtees, ſawai pilniqakai attihſtibai til ween par labu.

Bebz tam, kad wiſu weeſu wahrdi bija uſſihmeti un prezidenta weetneeks G. Winklera ķ. pagahjuſchā ſapulzes protokoli nolasijis, tad presidents tureja pirmo garaļo rumu pahr to tehmatu: „Kā war ſopu-audſinaſchanu un ſopſchanu muhſu ſemkopju bagatibas-awots buht?“ (Šī runa eſot ihpasčā grahmatinā iſdota, tadehļ pahr to nau ne kas wairak laikrakſta rakſtīs.) Tad beedribas lozeſlis, ſkolotajs P. Undriža ķ., tureja rumu par tehmatu: „Kā zilweki ar laiku tikufchi par medineekeem, tad par ganeem un pehdigi par ſemkopjeem?“ Jo wairak zilweki eſot ar radibu un dabas-likumeem eepaſinuſchees, jo wairak tee eſot ari ar ſawu gara-attīhſtiſchanu uſ preeſchu gahjuſchi. Kad runatajs bija par to dſili iſklaidojis, tad wiſch peerahdija, ka ſhee laiki pagehrot, ka dabas-likumus, uſ kureem tagadeja dſihwe dibinajotees, wajagot latrai kahrtai un ari ſemkopjeem mahzitees paſiht. Kas ſhos likumus un ſinatnibas ne maſ nepaſihſtot, lai buhtu waj lahda zilweku kahrtai jeb wiſa weſela tauta, tas newarot ne kur uſ preeſchu tilt, jo kas ſawu peenahlumu neprotot pa reiſi pilbit, tas eſot neberigs ſawā weetā, tas eſot ziteem par kahju pameſlu. Tas eſot dabas un radibu likums. Kas negribot ziteem pakal palikt, tam jazenschtoees teem lihdsi tilt un to warot tikai zaur to panahkt, ka tas no ziteem mahzotees, ko pats neprotot. Eſot gan teifa, ka daba pate mahzot ſawus radijumus, bet tee, kas eſot ar bagatahm gara-dahwanahm un tħahkti mahzelli, eemahzotees aħtraki un iſleelajot to ſawā dſihwē; fuħtrakeem eſot atkal no teem jamahzahs un jazenschtoees teem eepakal lihdsi uſ preeſchu eet. Kad Igaunu ſemkopji un wiſa tauta gribot zitahm tautahm eepakal lihdsi eet, tad teem eſot jamahzahs, t. i. teem eſot pirms jagahda par labahm tautaſ-ſkolahm, kur ari dabas-likumi taptu mahziti. Tad runatajs peemineja ar firſnigeem wahrdeem jauno Alekſandra ſkolū, kuru wajagot Igaunu tautai paſiħħet ar wiſu ruhypibu ferkmet. Beidſot runatajs paſlubinaja ſapulzejuſchos uſ ſemkopibas rakſtu laſiſchanu un peemineja, kuri no teem derigaki.

Presidents pateizahs beedribas wahrda runatasam par wika
eekehrojamu rumi, un peamineja, ka tagad ari Wenderē eft preefch
jaunahs Alekshandra Kolas palishga-komiteja zulusehs. Kad fahdi no
sapulzejuscheem gribetu preefch schi teizama tautas-mehrka lahdas
dahwanas dot, tad warot to otrā istabā pee komitejas lozelkeem

darit, kur dahwinataju wahrd: tapšhot komitejas šchores-grahmatā eerafstiti. (Tajā deenā sanahža preelsch Alessandra školas 70 rubl.)

Nu Leedribas lozeklis, skolotajs J. Englona l., runaja par to, ko winsch pehrn par Wahziju zekodams pēc semes kopschanas teizamu un smahdejamu tur redsejis. Runatajs wispirms isteiza, ka winsch eſot tajā zeribā uſ Wahziju zelojīs, ka tur buhſhot wiſu labaku un teizamaku atraſt, ne kā pēc mums, bet ſchajā zeribā winsch eſot pa dala diſti wihlees. Ibhſta Wahzijā winsch eſot pa leelakai datai masakus mahjlopus un ſliktaki apkaptus laukus redsejis. Bet plawas eſot tur dauds labaki koptas un treknakas, ne kā pēc mums un tadehk tur eſot ari loti labs un ſmuks feens. Halles tuwumā winsch eſot ari ſemkopibas ſkolu kreetni apſlatijs, kas ſtahwot ſem Zimmermana wadiſchanas, bet ari tur winsch ne- eſot ne ko eeraudſijis, kas buhtu iħſti eewehrojams bijis. Daſchi lopi bijuſchi gan leeli, bet daſchi ne maſ labaki, ne kā pēc mums. Rudſi bijuſchi loti reti un ne kahdi teizami, ausas iħſakas ne kā pēc mums un meeschti iſrahdijuſchi panihkuſchu feiju. Mehſli bijuſchi gluſchi fauſi uſ laukeem iſwesti, un kad runatajs brihnidamees prafijis, kapehz futru nekrahjot bedrēs, jo tam tak wajagot ſemkopibas- ſkolā notift, tad Zimmermanis atbildejis, ka winsch gan futras wehrtibu atiħstot, bet wineem ne- eſot eesphejams, taħdas bedres taſiſit. Mahzibas un preekfſihmes runatajs ne- eſot ne kahdas tan ħolā mantojis. Nu runatajs ſmahdeja Wahzijas ſemes eedaliſchanu garās ſleijās, kuras eſot tikai 10 liħds 15 foñu platas. Winsch eſot dauds muiſchas redsejis, kuru wiſas gruntes leelums iſtaifis tikai liħds 250 puhrweetu. Deenwidns-Wahzijā wiſi lauki eſot ar auglu kokeem peſtahditi, kas dauds auglu eeneſot. Apakſh kokeem augot lauku labiba. No pagasteem eſot eezelti dahr sneeki, kas ſchos kolus kopjot un fargajot. Wiſur winsch redsejis ar gowloopeem arot un wesumus wedot. Beeschi redsejis preekfſh weeneem rateem gowi un ſirgu aijuhgtu. Preekfſh peena- kerraħm redsejis funus aijuhgtus un zilweki paſchi palihdejejuſchi ſtunt. Ta peens tapis uſ pilfehtu wests. Schweizijā pēc Bahseles runatajs uſturejees kahdā ſahbſchā 19 deenas. Eħkas tur bijuſchas diwtaħiſchigas; augħiſħa dsiħwojuſchi 4 ſaimneeki ar ſauejeem un apakſħa kalpi. No ahreeħes ſchihs ehlaſ iſſkatijuſchahs jaukas, bet eekħha bijis diſti nepaneſams ſkahbs gaifs. Ne weena paſcha zilweka winsch ne- eſot tur ar fahrteem waigeem redsejis; wiſi eſot iſſkatijuſchees panihkuſchi un ſlimigi. Kad runatajs prafijis, zaur fo tas nahlot, tad dabujis par atbildi, ka tajā ſahbſchā eſot no ſeneem laukeem eeradum, tikai tuweem radeem prezetees, zaur fo pa- andse pehz pa- andſes topot ar weenu ſlimigata. Ari tur eſot lauki bijuſchi garās ſleijās eedali, daſħas tikai 4 liħds 5 foñu platas un preekfſh wesumu rateem ar weenu ſirgs ar gowi blačam eejuhgħti. Sutra tezejuſe pa graħwi uſ meſchu un meħſli ſtahwejuſchi laudſes uſ laukeem, jo tur topot fuhtis un ſtalli katriu deenu tihriti. Wispahrige Schweizijā un Bawarijā topot lauki labaki kopti ne kā Seemele- Wahzijā, ihpaschi Bruhſijā. Bawarijā dsiħwojamas ehlaſ eſot masakas, daſħas bijuſchas ſchejeenes peedſiħwotaju pirtiħm liħdiſigas, bet mahju kustoni bijuſchi pa leelakai datai brangi. Jo wairak runatajs atkal uſ ſeemele puſi zelojīs, jo ſliktaku redsejis ſemkopibu un wahjalus lopus.

Ari schim runatajam presidents pateizahs beedribas wahrdā un peesihmeja pee wiaa runas, ka jaunakā laikā ehot gan Wahzijas semkopiba fahkuſe plaukt, bet wispaſrigi nemot ta ne-eſot wehl tik tahli, ka Franzijā, Anglijā, Dahnijā un Sweedrijā. Tikai ſcha gaduſintena fahkumā Wahzijas semkopji — ihpaſchi zaur Napoleonu I., kas wiſur, kur tas uſwaredams gahjis, ari brihwibas-likumus eewedis — tapuſchi no geuhta juhga un leelahm nodoſchanahm ſwabadi, zaur ko ne-eſot agraki warejuſchi ſawu semkopibu pahrlabot. Tee mahju-lopi, kas jaunakōs laikōs pee mums topot eewesti un ar ko muhſu ſlakas topot daschās weetās pahrlabotas, eſot no Holandefchu, Schleswig-Holsteines, Frantschu un Vugtu ſlakahm. Tur preti Wahzu tautā eſot jaunakā laikā mahziti wihi, kas eſot par muhſu laiku ſemkopibas

dibinatajeem noñauzami, weens no teem Justus L. v. Liebig's bijis, ka wahrds efot wiñā pañaulē flawens. Ari Wahzijā jaunañkōs laikōs semkopibas-beedribas efot sahkuñchās leeliñki strahdat, tà ka Wahzijās semkopiba buññchot ihsā laikā ñchajā sínā daschu zitu semi pahñeegst.

Tad presidents heidsot runaja par augkeem, ko semkopibas-beedribas muhsu semei nefot. Winsch israhdiya no daschadahm pusehm labumus, ko tauta zaur tahdahm beedribahm warot panahkt un pamineja, ka tautas redses-aploks efot wehl par masu, ka ta newarot wehl fchos labumus deesgan kkaidri eeraudsit un atsiht. Tad winsch issstabstija weesem, ko beedriba pa peesi gadeem, lamehr ta pastahwot, efot isdarijuse un panahkuje, ka ta efot semkopibas-rikus un fehklas par lehtu naudu sapirkuse un beedreem par to paschu zenu pahrdeuwuse un zif leela efot tagad beedribas manta. No wiha ta katris warot atsiht, ka Pehrnawas Igauuu semkopibas beedriba warot lepna buht. Dauds wairak beedriba buhtu spehjuse wehl panahkt, kad tai buhtu wairak beedru bijis. Winsch deva katram sapratigam semkopjam padomu, lai pats sawa labuma deht beedribai peedalahs. Pehdigj winsch pateizahs wiseem, kas pee beedribas sapulzes laipnu dalibu nehmuschi, ihpaschi musika koram un Tores muischas arendatora lungam, kas ar saweem sirgeem lizis to no Tores lihds Wenderai atwest.

Turpinal beigumii

Wahrheit

Zuhku baroschana ar ahbolinu. Nahda semlopju sapulze eewe hl zuhku baroschana ar ahbolina seenu. Labs lapains ahbolina seens smalli jašalapa, ja-apej ar wahrošču uždeni un tad ar tulnas samasgahm jadod zuhlahm, kuras ari bes labibas pee ſchahdas baribas ween ejot koti labi pahetilusčhas.

Pahrlabota sveesta kulschana. Baur to, ka sveesta ar weenn paleek tahds masunis no krehjma buhdamahs seera-welas, sveests ahtri samaitajahs. Tapehs lehnen eeselatam krehjumam wajaga pa masumam leet talkota uhdena klaht, lamehr wiwa slahbe in nowilsta (atshkirta, neutraliseercta.) Tab krehjms jafuk lamehr sveests abdalahs. Tomehr newajaga kaut kweestam saweenotes leelos pilos, het wajaga jau pce laika lehnes peenu noleet, tihru aulstu uhdeni usleet nu tab atlal kult, lamehr sveests gluschi tihrs. Tahds sveests dauds ilqal usqlabajahs un nesamaitajahs.

Schahweti sati sirui. Peterburgā un Maſlavā isbruhkē dauds firnu, kas sati, t. i. negatāvi is pahlīstīm ijsgaldditi un tad schahweti. Daſchōs apgabalds schahdu firnu ewehschana ir tas leelakais enemſchanu-awots. Jaroslawas gubernā, Rostowas apriklī ir gadus 8 līdz 12 tuhstošos pudu schahdu firnu pahrod. Tirkotai firnums zaur seeteem 6 daſchadās fortes (pehz firnu leeluma) iſſchlirot. Par wiſlabakeem smalkeem firneem malsfajot Peterburgā, tad mahrziaahm pehrol, līdz 60 lap. par mahrzinu, t. i. 24 ruķi var pudu. Iri par rumīlaem malsfajot 15 12 9 5 ruķi var pudu.

T. i. 24 rubeli par pudu. Ari par rupjateem mafajot 15, 12, 9, 5 rubl. par pudu.
Ta fa mums Peterburga nau ne mas til gruhti hasneefama, tad schahdas zenas
gan waretu deejhu labu no muhsu semikopeem pamudinat, seo pastkojumu few par
labu illeetat.

Wispahriga dala

Skanas aktrums

Pawadam ar ūawahm azīhm kahdu gaišā laisto raketi. Patslaban ta nonahkuſe ūawa zēla galā — winas iſputeschana dſirkſteles ūaidri rahda, fa plihiſue — un nu, drusku wehlaki, tikai ausis ūadſird plihiſuma troļžni. Šibeni pirmak redsam un tad tikai dſirdam pehrkonu rihibeſchau, jebſchu abi reiſe zehluſchees. Tilpat koku zehrtot, zirteena ūana tikai par kahdu brihtiuſ ausiſhm dſirdam anahk. Schahdu parahdiſchanos nebuhs geuhti iſſlaidrot. Kā uhdēnī mests akminis wilnus darina, kureem ūawa laika wajaga, pirms wilnu rinkis peenahzis pee malas, it tā tas ir gaišā ar ūanās-wilneem. Wijšadā wihsē ari ūanai wajaga ūawa laika, samehr to gaiša-wilni veewed muhsu ausiſhm.

Zebſchu to ahtrumu, ar fo ſkana ſteidſahs us preekſchu gaifā, if ſchihs buhſchanas gan waram aprehſinat, tad tomehr wehl jafin, fa ſkanaſ wadiſchanai ari ſawi pretineeki, kurns rehkinatajs newar wiſ gluſchi pahrwaret. Tapehz alaſch un alaſch ir jaturahs pee taifnahs mehriſchanas, fa pee droſchakà zela, us kura weenigi tikai war atraſt, zit leels iſtleni ir ſkanaſ ahtrumis.

Bet lä tad to wareja isdarit, schaubigā gaifa mehrit flana ahtrum? tä laikam sautahs daschi lasitoji. Nu, schahdas mehrishanas ne ween pateesi isdaritas, bet winn weenlihdsigi atrastee isnahkumi aritik smalli ir fastahditi, kō pehz ilkreisigahs gaifa sawadibas us pehdas war sinat widischko flana ahtrum. Us to ismehrija taishu lihninu (stigu), kurā weens gals no oträ bijo labi tahlu, tomehr wehl saredsams. Lhnina weenā galā leelgabalu ischauhdami winas oträ galā eevehroja schahweena sibinaschani. To laitlu, kas pagahja, tomehr leelgabala duhlschana tika dsirdama oträ galā, salihdsinaja ar pullstenn, un is ta tad atrada, zil pehdn flana dodahs us preekschu sekundes laitla. Dahdu mehginašchani protams bandskahrt wajadseja atjaunot, eekam is winu widischeem flaitleem wareja fastahdit to flaitlu jeb resultatu, kas pateesibai naht it tuwu. Schis resultats nu ir, ta seemā flana sekundes laika 1130 pehdn schanjahs us preekschu.

Kadeht slanas ahtriuma mehrs justament peeninet no seemas, to tuhlit dstrdesin. Jo wairak gaiss ir beesinajees, jo ihaks ir tas zeskj, jo trizinata gaisa wilni nostaiga; bet jo wairak turpreti gaiss elastiba pee-aug, jo plashati ari isplahtahs wina wilnu-lidinachanohs. Wilnu-rinki no weena mi ta pascha skaitla plashna gaisa kadeht tahktali steepjahs, ne ka beesinata. Bet kad mi filtums isplahta gaisu, tad schis zaur to dabun jo leelaku eespehju, slanu wadit tahktaku, un is ta tad saprotam, kadeht wasara slanas ahtriums ir leelaks, ne ka seema. Starpiba tomehr nau tik leela. Atraduschi ir, ka ik us grahda filtuma, kas gaisam peenahzis, slanas ahtriums wairojahs par 2 pehdahm, un prasts rehkins mi israhdu, ka wasara p. p. pee 21° filtuma katrad sekunde slana aishvilo 45 pehdru tahktali ne ka 1130, t. t. 1175 pehdru. Bes ka ari ewehrojusdji, ka leelaks waj masaks mitrums mosina waj wairo slanas ahtriumu. Un zitodi tas teescham newax buht. Er tatschu uhdenu slanai pa wisam sowads ahtriums, ne ka gaisa, is ka tod weegli atsighstam, ka drehgwan gaisam saws eespaids pee ahtrakas waj kuhtrakas slanas-wadischauas. Gaisa, kas pildisees ar uhdenu-garaineem jed damsu, tomehr nau sinomas ti iiga isnelleschanas pahr slanas ahtriumu.

Kā ūlana turpreti iſturaħs paſča uhdenu, tas jań deesgan finam, Gewehrojot to Leetu pawirschus, waretu gan drihs domat, ka uhdenu ūlana nebuhtu djsirdama. Bet taħdas domas drihs iſſlihdinà siw u djsirdeſħanas-organji jeb riħli; jo tos tat newar nahkt prahħta, ka Deewi scheem djsiħv neekeem buhtu dawwinajis organis, kas teem nevajabsig. Uu ka siw is uhdenu pateesi ħadjsid ūlau, to is ta redsam, zik ahtri winas behg u wiſħam pujeħni, kaf wiñu tuuwa nejauschi iżżeħlees trofni. Tadeħħit it iħpašchi kahxpas diħla flaidri eeweħro kahda swana ūlau, kas taħs aizina fawu baribu nemt pretim. Drošchi winas peepeld pei malas, tiġi ko ħadjsirdejxha passifstamo swanelli; meerigi turpreti diħla dibenā palek, kaf diħla malā pamana fwejhu balsi waej trofni. Wiſas iċċihs fuwiexxlas parahdışħanahs nebuhtu eeweħrotas, ja uhdens ūlanai leegħu winas iſplaktiċħanas-żelu. Bes ta ari ix meħginats, uhdenu eeweħrot ūlanas wadisħħanas-ahtrumu. Uu to pahrs dabas-peħtitajn Għen-nes-esarā nolaida swanu, wairak peħdu d'si si un lila sem uhdenu swanit. Tad nu atrada, ka ūlana gan bija no fawadas dabas, tilai struji djsirdama, un ka taħdu il-għażi u kahnej Chamu, taħdu gaisa djsirdam, auffi newareja fajns. Id-projekti atsina, ka ahtrum, ar ko ūlana dewahs no weenax weetax u zitħas, leeliski biji wairojees, to ahtrumu gaisa tħethrafha tertiġi pahrspeħħdams.

Sa nu wehl pahrbandam, kahda twirtahni teelahm ta pretneeziba
pee flanas wadishchanas, tad atrodam, ka ta wiſai daudī masaka ne kā
gaisfā un uhdens. Tur meschā p. p. preeskj sahga-balka nozirstā egle
waj preede mums ſcho buhſchanu iſſkaidros uſ to ſmallalo. Sa balka
weenā galā preelekan aufi, lamehr kahds zits ar zirwa-peetes pefit
pee otra gala, tad gandrihs reiſe ar fiteenu flana juhtama peelikta
aufi. Bet to paſchu flanu wehl reiſ dabunam dſirdet ar abahn
aufihm, kad pehz ihſa brihtina gaifſ tahn peewedis flanas-wilnus.
Kā pee ſchi balka, tä jo moschala flanas wadishhana ari eevehrota
pee wiſahm zitahm twirtahm teelahm. Pee metaleem un kokeem ſla-

nas ahtrums to gaisā bandsfahrt pahrspehj 10 — 15 fahrtigi. Ažu-
mirkligi tas pawifant ūschadi ūleelahs, apdomajot, ka fahdas leetas
twirtibai ūhds ar to ari wajadsetu jo wairak nisslawet ūkanas-wilnus.
Bet elastiba, kas bands mas latrai teelai, ūche uem dalibū tāhdā wihsé,
ka ūrpinadania jeb ūasinaðania ūkanas-wilnus, ūcho wadiſchanos ah-
trumu ūoti pawairo, zensðamahs reis modinato ūabeeſinachanos atkal
wiſai ahtri ūlīhōfinat.

Skolas tahlakdoshanahs sinams newar buht besgaliga. It ka uhdena wilnoschana arweenu wairak un wairak rimstahs, kamehr uhdens beidsot nolihdsinajees par Speegeli, ta un ne zitadi tas ari ir ar gaisa wilnoschann. Starpibas starp beesinatahm un plahndahm gaisa datnahm, jeb tas ko nosauzam par wilneem, arweenu wairak masinajahs, kamehr beidsot pilnigi islihdsinajahs.

Blaschaka waj masala flanas-isplahitishchanahs finams alasch stahw
fakara ar flanozhahs leetas stiprako waj lehnako trizinashchanu. Pee
swana ar pirksta krumfli preeitot wiisch jau nemahs lehni duhkt; bet
ja tahtla apgabalat no bosnizas-torna atwadahs flata flana, tad finam,
ka tahdu duhzeenu tikai war modinat ar swana mehli, t.i ka ta swani
stiprakti trizinajuse, ne ka pirksta krumfli. Jo stiprakti flanozhah leeta
top trizinata, jo spehzigala ta flana, ko ausis usnem. Ar to atkal
dabunam mehru, zil stipri beesinajuschees flanas-wilni, kas fahnequischi
muhsu ausis. Scheem flanas-wilneem jazihnahs ar beesinato im plahno
gaisu, zihniashchanahs, kas alasch jo leeloko, jo stiprakti flana tapa mo-
dinata, it tapat ka juheia zihnahs no wehtras uswanditahs, augstahs
hangas ar uhdene dskajahm grawahm.

Daschi eewehrojumi, kureus eepreelsch jan peeminejahm, ir modi-
nahschi tahs domas, ka gais, no Deewa eezelta flanu-walsts, ne
ween luhres pee flanas isplahtishanas, bet to pasthu ari wisweeglali
isllihdina. Weenä wihsé tomehr schahda gaisa ihpaachiba newar pastah-
wet, proti kad tas eeslehgts reerés jeb truhbás, kad wihsch flanu
wairs nespahj isllihdinat. Tà leelu fabriku direktora pawehles is wina
ratflanu kombara aiseet pa reeri lihds pat tahakajahm strahgneeku
islabahm jeb sahlehm; tà lugineeki farunajahs uj sijras.

Turpreti laudis pastahw tas ewehrojums, ka naiki warot labati dsirdet, ne la deenā — un to pateesi ari newar noleegit. Pee ta laikam leelu dalibū nem gara-spehki, kuri tad jo waitak greehuschees uj dsirdechanaas puies un tai padewuschees, ladeht ari daudskahrt atrodain pee akleem tik waren fmalku flanas-jansmu. Yet ar to ween wehl nau isskaidrota schi fwesthabā parahdışchanahs. Waj dabas pehbitajeem laimesees ismeklet, lam us to fawa daliba dabas-dsılıhvibā, tas wehl janogaida. To tomehe waram droshchi fazit, ka deenas laikā gaiss nau swabads no tuhksioschur tuhksioscheem kaweklu, kas, bes ka flanas-wilnus pateesi dorinatu, tomehr wian weenlihsigo isplahitijumu brihdina un janz. Ta p. p. kahdā beesja lapu-kolu meschā müsika daudj saude no fawas flanas. Wisus tos kaweklus nespehjam pa weenaw peesault pee wahrda — schi mainishchanos no filtuma un saltuma, no faules un mahkuleem, no wehja un rahma laika, schi muhschigo dorboschanos organiskā dabā: — bet kaweklu netruhkfst, kas flanas-wilnus klihdina un masina, un ja to pa dafai nau, atkal flanai atkauj gai-schaki atskanet.

Tapehz ta nau wis maledishchanahs, kad nahts klußumam peeskaita
ßkanas, lahdas nau ißschiramas troßchna pilnā deenā; tilpat ari jo
jauntraks djsirdeschanas-spehks nau weenigajs, bet lihds ar to nahts ari
jo ſawads gaiß, kas lehnu tchabeschhanu jau istaifa par ßkanu, fo
deenā muhſham nebuhutm pamanijuschi. Eekch ta nu ſakni atronam
tahm druhmehm, ar fo daschlahrt nahts ßkanas nem lahdū mojīt,
kad ſchilhs, ne-eewe hrotas no ajs un no prahtha, peepeschi is tumſas
usbruhl. Eekch ta ari jo projam atſihstam, ka winas ſweschadahs da-
bas-ßkanas ir zehlons tahm aplamahm domahm, kas wiſu tautu mah-
nu-tizigeem daids mas peelipuschihas; ſchee lahdas ßkanas ußkata par
draudedama gara balsu, par ſpoku ic, jebſchu tahs zits ne kas nau, ka
putnu-balsu, lapu-tchabeschhana, ſaka-lehzeens un t. j. pr. Sawā jauntrā

fantasijā zīlweiß labprahrt to eerauga par brihniumu, ko tas neprot
isskaidrot. Tad mi laikam ari nebuhs ko brihnetees, tad skaidrā,
rahmā laikā swaini is tahleenes jo gaischaki fadsirdehs, ne kā to wa-
rehs, tad wehjisch, leetus-lahses un fneega-plaukas aisskawē un juzina
skanas-wilnus.

. D. Leppewitjch

Daschadas sinas.

No eetlichsemehin.

„Baltijas Wehstnesis.“ Kamehr „Balt. W.“ aistahwetajs un wadons, waretu fazit: tehwōs, proti muhsu muhscham ne-aisimirsta-mais Kronvalda Attis ir miris, un kamehr daschi kreetni forepondenti, Deewōs sin kadeht, no muhsu zeen. darba-beedra ir atrahwuschees un tam wairs nentahl palihgā, no ta laika wina laiwina mehtajahs tā fazot bes stuhemana aplahri, ta fa dandresijs jadomā, ta ta uskrees us klini waj juhkas wilnōs noslihks! No soweem pirmajeem zenteenēti it llusam atkahpdamees tas un dodahs ar joneem ween us otro pufi un melle tur padoma un palihga, kur tas zitreis alasch mehdsā ka drosh un stihrs warone parahditees. Wina jenakee zenteeni muhsu zeen. lasitajeem pasihstami; mehs negribam spreeest, zilc tee Latwee-scheem ir laba darijuschi; nūmīs ar newar buht schehl, ka „Baltijas Wehstnesis“ sawai zitreisejai leelakai eenuidneezēi, „Latw. aw.,“ un sawam Widzemes kaininam, nahlofchain „Latw. tautas beedrum“ tagad hneedi brahligā mihlestibā rotu; mehs ari nemās ne-lauwotōs, kad tee wisi trihs aplamptos un butschotos, jo mehs arweemi labprah redsam, ka tee, kas jan kopa peeder, ari kristigā mihlestibā soweenojahs. Bet par ko mūmīs jabrihnahs, tas ir ka „Balt. Wehst.“ naftei pahrejot ir mehteli us otro kameesi hweidis. Tāni laikā, kad winsh, nelaika „Pasaulei un Dabai“ atbildedams, muhsu isskaidro-fchanu, kas ir Latweeshu zenteeni, gandrihs wahrdi pehz wahrda bija norastis un ari soweem lasitajeem pasihstami, tāni lailā winsh wehli-bija leels zenteenu-koreiws, kaut gan mehs jan toreijs sājntahm, ka wina laiwina ūah grositees. Bet no ta laika lihds schim brihscham ir dauds mehneschu pagahjuschi un kas tad gan ir pastahwigs schini grehku pasaule! Pa tam „Balt. W.“ zeentigs redaktors ir polzis par grah-matu-bodneelu un drukatawas ihpaichneen, kura gan wehl gaida us at-wehreschani. Kas winom war par ūanu nemt, ka winsh nu wairak domā us scheem diwi pelnos avoteem, ne kā us to, ūahdi praktiski jautajumi lauschni labumā buhtu isskaidrojomi, ka winsh tagad uess stahstians, iš zitahm awijschm ūalasitas simu drupas, mihlestibas-dsejohus un ūad un tad ūahdu ne-attoisnotu aiskerschani! Kas tad winam lai ari isskaidro tos praktiskus jautajumus? No wina paſcha to pagehret buhtu tihri grehks, jo zilwels tatschu weenā reise newar ūawu „Peemiru“ pahrdot, ahbezēs druskat un rafstīt. Un waj tad winsh wainigs, ka „B. W.“ wadona wairs nau?! — Bet ar to nu gan mehs ne-esam weenos prahdos, ka winsh klupdamis zitus aismem, ka winsh ūah Latweeshus tāpat aistīt, kā zitreis „Pasaule un Daba.“ Tā winsh ūawa 50. num., eepreelsh peeminejis ka „Pasaule un Daba,“ „Darbs“ un „Balt. Semkopis“ reisā išnahkuschi, ūaka: „Bet tik ko gads pagahjis no jauno awijsch zelshchanahs, un jan wijsas atkal pagalam.“ Waj pateesi? Nu, ūaiderki newar ūazit, ko „Balt. W.“ wehlejahs un gaishchali newar peerahdit „maises-naidu,“ ne kā ar ūheem wahrdeem. „Balt. W.“ ari reis grib ūawus ūpehkus mehginat us politikas lauka: winsh ispausch ūinas, ka „Balt. Semkopis“ efot „pagalam,“ lai to wairs ne-apstellē, lai nem „Balt. Wehstnesi.“ Wehlač winsh gan druzia apdomajahs un ūaka: „Balt. Semkopis“ pahrwehrtees par tahdu ūachu awijs, kā „Balt. W.,“ „Māhjas weefis“ un „Latw. aw.“ Ari ūaprotamis. Laikam winsh domā, ka wina ūasitaji „Balt. Semk.“ ūawisam nemās nepasihst. Nu ja, „maises-naids“ ūpehkus galwian un drebulti pahrnem ūaulians.

Tatšu jadoma: „Deew s̄in, kā turpmal ees!“ Winsch ari pukojahs, kā „Balt. Semkopja“ programi pēsuhtiti wiſahm pagastu-waldehm, bet ajsmirst, kā winsch muhſu fludinaju mu, Deew s̄in ar kahdu nodomu, tik dauds reises nau uſnehmis, zik mehs wehlejamees, un kā „Latv. awſſes“ to it pawiſam ne-uſnehma. Ari tē jau pamanama gara weenabiba. Winsch ari pahrmēt mineto janno laikraſti iſdewejeem, kā tee „Schwindelejot.“ Zik ſchi pahrmēchana warbuht ari uſ minns mehrlēta, tad mehs ſinams uſ to atbildet turam apakſch ſawa goda, bet „Pasaule un Daba“ un „Dārbs“ ſewi newar aiftahvet, tee ſhim brihſham ne-iſnahr, tadehk mehs minu weetā atbildefim. Ne wiſ zaur „Schwindeli“ ſhee laikraſti nobeidsahs, bet tadehk, kā teem bija pa dauds maſſ ſaſitaju ſlaits un tamlihds ari nepeeteekofch naudas-ſpehks. Ar „Balt. Wehſtieji“ warbuht buhtu tāpat gahjis, ja tam Rīhgās Latv. beeđribas nebuhtu ar naudu iſlihdzejusħas un ja tas toreis nebuhtu tizis uſluhſots par „toutas lapi,“ kas winsch tagad ſinams wairs nau. — Tas nepeelšahjahs, kā tos nizura un neewā, kas nespēhj atturetees, tas ir tik pat, kā ſad ſlikki kultu! Rogaidiſim ari, kā ees ar „Balt. Wehſti.“ jauneem peelikumeem: „drukatawa“ un „grahmatu bode,“ — warbuht kā reis atkal kahds rafklihs par Latveefchu „Schwindlereem.“

(Deenwidus jautajums.) Kaut jo politikas gaiss tagad pilns drangedamu mahkonu, tad tomeahr zeribu newar sandet, ka deenwidus jautajums bes kara war isslihdsinatees. Midhat-Pascha gan aif jewis tiltu no-ahrdijis, „sawu godu“ eelihladams par to, ka tas jauno „konstituziju“ lihds ar winas augleem gribot usturet, bet nau japecimirst, ka Turkija ari ir sultans, kam pee tam — kaut jo tas nu ir konstituzijas walsis waldneeks — ir leela' daliba, un kusch nepeemirsihs, ka winam tomeahr ka patstahwigam waldneekam schint brihdi peenahfahs isschikt, waj zaur leelwalstu pallauifschamu meers teel usturets, waj zaur whii preefschlikumu atmieschami korsch top zelts (Journal de St. Petersbourg.).

Kischinew. Kä is Wald. w. redjams, tad deerwidus kara-spéhka wirswadonis, Leelfirsts Nikolans Nikolajewitsch ir faslimis, het pehz wehlakahm sinahm atkal jan labojees. 5 ahrstes augstam Kimeelam kneeds palibgu. Bereftim, ta mihsu mihtota Hunga un Keisara brahlis ar Deeva palibgu drihs atkal buhs spirgts un wesels un warehs sawu swarigo amatu bes meesigahm geuhitbahm ispildit.

Zelgawa. Wald. w. paſludina, la Kurſem. Gubernas-pahrwaldes rahts, stahtsrahts de la Croix (laſi de la Kroo) ir apſiiprinate par tahs paſchias Pahrwaldes wezalo rahtu (nomirufcha pateefha stahtsrahta Bewel von Krüger'a weetā.) — „Wald. Wehſtn.“ paſludina padewibas-adresi, to Zelgawas eedſihwotaji muhſu augſtam Kungam un Keiſaram pee kahjahn nolitſchi: „Wiſuſchehligais Kungs! Tee augſtee wahrdi, kuruſ Juſhu Keiſariſka Majestete uſ Maſkawas daſchadu fahrnu preeſchſtahweem runajufe, ir dſiku atbalfi atraduſchi wiſu uſtizigi-padewigo Zelgawas eedſihwotaju ſirdis un winus uſ to dſimuſchi, pee Juſhu augſtahm Keiſariſkas Majestetes kahjahn nolit uſtizigas, ne-aprobeschotas padofchanahs un gatawibas juhſmas, it kuru upuri nest pehz Juſhu Keiſariſkas Majestetes prahta.

No Telgawas. Dobeles aprinka I. apgabala jauno kareiwu lofeschana notika 10. dezbr. ſch. g. un winus peenehma un apſwehrinaja 11. un 13. dezbr., Sasauftschanas-farakſtōs bija 238 wiſru eesthmeti, no ſcheem peedereja 74 pee I., 33 pee II. un 3 pee III. ſchikras. Peenemti tifa pa wiſam 65, atlaisti kā nederigi 24, uſ weemi gadu atſtahdinati 18. Schogad wajadſeja pa wiſam 70 kareiwu nemt, un proti 58 kriſtitos un 12 Schihdus. Tapehz ta 56 jaunekki uſ lofeschanni nebija atnahkuſchi, tad nahza preekſchā un peenehma toſ, kas pee II. un III. ſchikras peedereja. Tatſchu wehl neſadabuja likumigu ſkaitu, ta kā wehl paſika parada 5 kareiwn, ſtarb ſcheem 4 Schihdi un 1 kriſtits.

Wehl no Zelgawas. Zelgawas Wahzu awise ir no usfizamas puses dabujuse sinat, ka no 1875/76 gadu kursemē pa wiham iffehts: 127,084 tshetverti ruds, 26,583 tshetw. kweeschu, 173,185 tshetw. meeschu, 95,448 tshetw. ausu, 137,083 tshetw. kartupeļu — un 1876. gadā plauts: 560,181 tshetw. ruds, 48,585 tshetw. kweeschu, 747,325 tshetw. meeschu, 757,186 tshetw. ausu un 836,726 tshetw. kartupeļu.

Deenwidus - Durbes drāndsei ir par mahzitaju išwehlets kandidats Proktor f., nelaika Durbes mahzitaja dehls.

Nelaimigi gadijumi muhs it nopeetni mahza, ka jubuht usmanigem us tahtm briesmahn, kas muhsu dīhwi un mantu azumirkli war ispostit. — Dobeles ap. 15. novembr. nodedfis Maš-Mešcha-muischās lauka-schluhnis; uguns, kā domā, tē ifzehlees zaur ne-usmanigu apecschanos ar garainu kūkamo mašchini. Skahde aprēķinata us 3687 rubl. f. — 19. novembr. nodega Blanckenfeltes Dahnu-krogā (Dobeles apr.) Skahde ir 700 rubl. f. leela; skahdes zehlonis tagad teek ismellets; israhbāhs, ka nelaime ir tē zaur krodseneeka gahjeju ne-apdomibū ifzehlusehs. — Tāt nakti no 26. us 27. novembr. nodega Krone-Wirzawas Schwirkala mahjas rija, skahde fneedsahs lihds 1474 rubl. 50 kap. f.; uguns ifzehlees zaur kalpu ne-usmanibu. — Nakti, 5. novembr., nodega Klopmansrodes Polozkas mahjas rija ar labibu un salmeem; skahde fneedsahs lihds 2383 rubl. 50 kap. f. Tā pat tē uguns ifzehlees zaur strahdneku ne-apdomigu apecschanos ar ugumi rijā. — Zik nelaimigi teem war isbōtees, kas fawu preeku pahrlezigā brandvihna-dseršchanā melle un zik nekahrtigi wehl daschi muhsu krodseneeki fawu pelnu dīhdami, brandvihnu kaudihm isdod waj pēfola, to peerahda atkal tas gadijums, ka kahds puiss M. P., Schw. M. krogā, 11. novembr. fch. g. pa nakti palizis gulot un tur nomiris. Scho puiss skahde wairs nepadarihs gudru; bet zeram, ka ziti no fha gadijuma gan ko mahzifēs.

Modernezzibas-iftsahde. Preeksch nahkoščā gadā Hamburgā noturamahs fawstarpigahs modernezzibas-iftsahdes ir, kā „Rig. Btg.“ sino, fweests pēfolsits is Widzemēs, Pinnijas, Leitijas un Masures.

No Rīgas. Leelahs gildes namā 1. dezembri bij jaunu kareivu lofeschana preeksch Rīgas pilsehtas. Lofeschanas-wezumā, t. i. 21. gadā, Rīgā bija pa wiham 630 jaunekļu, un proti 487 no nodoschanas-maksadamahm un 143 no zitahm kahrtahm. No teem peedereja pēc pirmahs fchikas 386. Jādod bij 182 kareivu.

Pēterburgā ir „beedriba preeksch lehtu dīhwołku apgahdāschanas“ usbuhwejuze namu, kas fawā sinā war par preekschīhmi deret. Schini namā 114 dīhwołki, kas eet zaur tshetrahm tahschahm un atmet ruhmi 300 zilweleem. Par korteli un filtumu latram jamakšā ik mehnescha 6 lihds 12 rubl. f. Bes tam schini namā ir skola, kurā wiham eedsihwotaju behrni dabu mahzibū par welti. Ar ūcho skolu ir faweenota fēwischla istaba, kur behrni, kas preeksch skolas wehl par jaunineem, usturahs pa to laiku, kamehr mahtes kahdu darbu strahdā. Jo ūchini paschā namā ir ihpašcha darba-istaba, kur kātrs, bes eepreelschigas peeteišchanahs, war ik kātru deenu dabut darbu, par kuru ar 10 kap. par stundu teek atlihdsinats. Tagad ūchini darba-istabā strahdā 300 feewas; ūchimbrīhšam winas sagatavo saldatu drehbes. Bes tam tāt paschā namā ir eetaisits lauschu-kehķis, kur par lehtu maksu war dabut wezeligu, ūpehziņu ehdeenu. Weena porzija supas maksā 8—12 kap. f.; pusdeenas māstite is diwi ehde-neem 13 kap. Tagad tur ehdot ik kātru deenu lihds 1500 zilweku. Veidsot tāt paschā namā ir eetaisita mašgatava, kur ari kātra nabaga feewa teek peelaista pēc darba.

No ahřemehm.

Leelwalstu konferenze Konstantinopēlē. Zelgawā, 21. dez. No ta brihscha, kād pēc pilnās konferenzes atlakšchanas Turkū leelgabalu riħbeſħana paſludinaja, ka Turkija eſot geħruhehs konstituzijs mehelsi, ka weżā Turkū walts eſot nobeighehs un winas weetā

spihdoscha, jauna zehluſeħs, — no ta brihscha peerahdijs par pilnu taifnibu, ko preeksch tam tik wareja minet, proti: ka Turkijas waldiba ar greħsnahm lataħħam Ģiropas walts grib apmahnit, wiħu weetneefem f'miltis azis behrt un par Ģiropas atpestiſħanas noluhkeem jokodamees faweeem kristigeem pawalstneekem kodola weetā tħchaumalas preekschā mest. Bet no fchi brihscha ari konferenzes lozelku stahwoklis palizis dauds zitadaks, ne kā preeksch tam. Kad senak warbuht naidigs prahs waj ūlepeni nodomi weenprahħibū starp wiħnejem fawejja un isahrdija, tad tagad wiħnejem waru uſspeċħahs ta atsħiħħana, kā bes pilnigas weenprahħibas, bes faweenotas doħħanahs us weenu noluhku wiħi puhli kahnti pa weli bijschi; un kād preeksch tam weena waj oħra walts it bailiki noluhkojhs us Kreewijas gal-a-mehrki, tad ūchim brihscham wiħam Ģiropas walstihm ja-atsħiħst, ka Kreewijai ir un palek pilniga taifniba, kā wiħna wiħu, kād tagad notizis, jan taħlu eepreelsch bija paredsejuze nahkam un kā tadeħħi kārs ūħoli, kā wiħna ūħi leetā ūpeħru, ir notizis ar fiku, ar labu apdomu, — kā wiħna zitadi nau warejuze darit. Bet tai paſčha mehrā, kā fchi atsħiħħana pahrnem wihsroku, tai paſčha mehrā eet mašumā Kreewijas publikas pretineku ūpeħħi, un dasħs labi blenhaw pawedeens, kas d'siġħa nosleħ-pumā wehrpts, tagad naħk pēe gaismas. Ja, taifnibai reijs ja-ħiwar, un ne kas nau tik ūħi wehrpts, kas tas reijs ne naħktu pēe ūħi fawwix gaismas! — Kamehr jau labu laiku starp muhsu fuhtni Ignatjewu un ziteem fuhtueem, ihpašchi Anglu pilnvari Salisbury, walda draudsigi fatisħchanahs un pilna weenprahħib, tamehr starp ūchim bei-dsamu un Anglu fuhtni, Lordu Elliot ir weenprahħib fuđu, ta kā Elliots, waj nu pats no briħwa prakta, waj us sawas waldibas saufschau, Konstantinopoli ir atstahjis un ajsreisojis us Londoni. Salisbury ir Anglu-Indijas walts sefreters (ministeris) un deenwidus jautajuma leela winam ir dota gandrihs ne-aprobedħota pilnware, kura pat us Anglu juhreas-ūpeħħi, kas Deenwidus-juhṛā uħdenoħs uſ-turahs, iſſteepjahs. Kā meħs jau sinam, wiħi us Konstantinopeli zekodams pirms apmekleja Austrijas, Wahzu un Italijas galwas-pilseħtas, bes kā wiħi zaur tam dauds kō buħtu eemantojis, ta kā wiħam drihs bija jopahrlezzinajahs, kā us ta politikas zeta, pa kuru lihds tam Anglu ministerija gahja, wiħai taħsu newareħs ajsku. Tadeħħi Salisbury driħi fahka pēkrist Kreewijas preekschlikumeem, bet ne tāt Elliots, kas (waj nu teesa waj neek) Turkijas waldibu arween kluħam mušinajis us nepadošchanos zitu walstu gribai, pēe tam wiħi Anglu pēpalihdsibu pēfolidams. Warbuht ka Elliota ajsreisoħschana ar ūchim stahstu stahw fakara un kād ni nau wihs peenemams, ka Elliots to no fawwix galwas darijis, tad nau kō ūħħabitees, ka Anglu ministeru preekschneels, lords Beaconsfield, wiħai ilgi wairi newvaldihs. Us konferenzes darbeem atpaka għreeschotees mums japeemin, ka pirmā ūħħabha (otrdeen) preekschħeddetajis Savet-Pašcha tilai preekschkonferenzes darbus fanehma pretim un ūħħabha us neśinamu laiku nolika. Peħz tam Turkijas ministeru preekschneeks Midhad-Pašcha deva konferenzei sinat, ka Turkū waldiba karajotees starp baileħm Ģiropu faduħmot zaur wiħas preekschlikumu nepeenemħschau, un ekkxi għi kāru pēd siħwot, kād tos peenemu. Sultans fazzjis, ka ūchim preekschlikumu peenemħschana buħtu wiħa nahwe! Tāt tad nu Turkū waldiba kħadreem wahrdeem to issafizju, kō ta senak ūħħabha ġiropas leelwalstis wilzina. Tagad nu kħadri sinamis un redħams, ka Turkija għidha un kād tħalli walstihm darams. Winas jauniee lifumi jeb jaunā konstituzija — kā Anglu aw. „Teims“ ūpeħħi — waħraf ne kas nau, ka ne-ispidama meħġinashana us papihra. Konferenze un wiħa Ģiropu zitadi nedomā; tadeħħi ūħi Turkū stuks gandrihs ne maf neteek ewehrot s un konferenze eet faww zeku, kā eesħaklu. Ěpreeksch bija jaħra, kā leelwalstes fawwus fuhtnus saufschot atpaka kād ar Turkiju diplomatijs fatisħchanos nobeigħschot, ja ta leegħees wiħu preekschlikumis ewehrot, lihds wiħas ministeri ūħi preekschlikumis neħħma zaurlu. Tagad tas noteft u to ūħħi kārs, un punkts par punktu topot zauri nemtis un pahrspreeħts. Pa tam sino, kā wiħas

